

STAVRAÐIÐ

Í føroyska stavraðnum eru 29 bókstavar.

Smáir bókstavar

a, á, b, d, ð, e, f, g, h, i, í, j, k, l, m, n, o, ó, p, r, s, t, u, ú, v, y, ý, æ, ø.

Stórir bókstavar

A, Á, B, D, Ð, E, F, G, H, I, Í, J, K, L, M, N, O, Ó, P, R, S, T, U, Ú, V, Y, Ý, Æ, Ø.

Í Stavsetingarorðabókini eru harafturat bókstavirnir c, q, w, x og z, sum verða nýttir í ávísum orðum av fremmandum uppruna.

Í Stavsetingarorðabókini verða bókstavirnir skipaðir soleiðis:

a, á, b, c, d, ð, e, f, g, h, i, í, j, k, l, m, n, o, ó, p, q, r, s,
t, u, ú, v, w, x, y, ý, z, æ, ø.

<https://malrad.fo/stavsetingarreglur-stavradid>

Stavraðan

a (aa, à, â, ã)	j	þ
á	k	u (ù, û, ü)
b	l (l)	ú
c (ç, c)	m	v
d	n (ñ)	w
ð	o (ò, ô, õ)	x
e (é, è, ê, ë, e)	ó	y (ÿ)
f	p	ý
g	q	z (ž)
h	r	æ (ä)
i (î, î, ï)	s (ß, s, š)	ø (ö)
í	t	å

<https://malrad.fo/529>

Tvíljóð í føroyskum

Ei [ai:]

Ey [ei:]

Oy [oi:]

Eitt sindur um úttalu

/ g / ella / k / + e, i, y, ey = geva [gjeva] – gikt [gjikt]

Tá ið g ella k stendur framman fyri e, i, y ella ey, verður j ongantíð sett ímillum, t.d.:

geva, gekk, gikt, gyllin, gykla, geyla, kemur, ketta, kirkja, kyndil, kyrrindi, skeyt, keypa.

/ g / millum tvey sjálvljóð = duga [duva] – eiga [eija]

Hjáljóðið g verður **ikki** úttalað millum tvey sjálvljóð, men kann ljóða sum j ella v, t.d.:

duga, eiga, fegin, løgin, plaga, siga, tygum, vegur ...

/ g / eftir langt sjálvljóð = eg [e:] – tog [to:] – sag [sea:]

g verður **heldur ikki** framborið aftan á langt sjálvljóð, t.d.:

eg, flag, sag, tog, høg.

Skriva tí / gg / (stutt sjálvljóð) = egg [ɛg:] – høgga [hœg:a]

Skriva tí gg í orðum sum t.d.: egg, flagg, høgga, plagg

Í orðum sum: hvat, hvussu, hjallur verður / **h** / úttalað sum / **k** /

Í orðum sum: ull, trøll, fall verður / **ll** / úttalað sum / **dl** /

Í orðum sum: barn, garn, kirna, hyrningur verður / **rn** / úttalað sum / **dn** /

Leysliga úr: "Stutt mállæra" (Nám, 2005)

Míni orð:

I. lesistykkið

Hugskot: Undirvísarin lesur upp hart og týðiliga, meðan luttakarar fylgja við í tekstinum. Síðan lesa øll tekstin upp í felag. Harnæst lesur hvør einstakur ein setning upp, til øll hava lisið hvør sín setning upp.

Hey, eg eiti Hanna, og eg eri fødd og vaksin upp í Føroyum. Eg eri føroyingur. Eg búgvi í Kvívík á Streymoynni.

Hey, eg eiti Johannus, og eg eri føddur og vaksin upp í Føroyum. Eg eri eisini føroyingur. Eg búgvi í Sumba í Suðuroynni.

Gevið gætur: Tosið um ókendar bókstavir – ókend orð – úttalu – eyðkenni.

Samrøðið tvey og tvey eins og omanfyri, men sigið tykkara egnu nøvn, bústað, tjóðskap og land. Skrivið niður um tykkum sjálvi her:

Leggið fram fyri flokkinum parvís.

Skrivið nøvn, bústað, tjóðskap og land á talvuna.

Tosið í felag um upplýsingarnar.

2. lesistykkið

Hugskot: Undirvísarin lesur upp hart og týðiliga, meðan luttakarar fylgja við í tekstinum. Síðan lesa øll tekstin upp í felag. Harnæst lesur hvør einstakur ein setning upp, til øll hava lisið hvør sín setning upp.

Eg eri í Tórshavn í dag, men eg búgvi ikki her. Eg búgvi í Kvívík. Í gjár var eg í Kvívík. Johannus er í eisini í Havn í dag, men hann býr heldur ikki her. Hann býr í Sumba, men hann var ikki í Sumba í gjár.

Gevið gætur: Tosið um ókendar bókstavir – ókend orð – úttalu - eyðkenni.

Skrivið í 2. persóni **Tú**.

Setið aðrar bygdur og onnur nøvn inn í lesistykkið.

Skrivið tekstin og leggið fram í flokkinum.

Mállæra

Persónsfornøvn

Eintal

1. Eg
2. Tú
3. Hann (*M*) – hon (*F*) – tað (*N*)

Fleirtal

1. Vit
2. Tit
3. Teir (*M*) – tær (*F*) – tey (*N*)

Sagnorð

At vera

Eintal – nútíð – tátíð

1. Eg eri / eg var
2. Tú ert / tú vart
3. Hann er / hon er / tað er // hann var / hon var / tað var

Fleirtal – nútíð – tátíð

1. Vit eru / vit vóru
2. Tit eru / tit vóru
3. Teir eru / tær eru / tey eru // teir vóru / tær vóru / tey vóru

At eita

Eintal – nútíð – tátíð

1. Eg eiti / eg æt
2. Tú eitur/ tú æt
3. Hann eitur / hon eitur / tað eitur // hann æt / hon æt / tað æt

Fleirtal – nútíð – tátíð

1. Vit eita / vit itu
2. Tit eita / tit itu
3. Teir eita / tær eita / tey eita // teir itu / tær itu / tey itu

At búa

Eintal – nútíð – títíð

1. Eg búi / eg búði
2. Tú býrt / tú búði
3. Hann býr / hon býr / það býr // hann búði / hon búði / það búði

Fleirtal – nútíð – títíð

1. Vit búa / vit búðu
2. Tit búa / tit búðu
3. Teir búa / tær búa / tey búa // teir búðu / tær búðu / tey búðu

Smáorð

her – har

nú – tá

í dag – í gjár

ikki – heldur ikki

eisini

men

Set rætta formin í nútíð av sagnorðinum inn í gloppini:

Eg (búa) í Havn. Her (vera) gott at vera.

Vinkona mín (eita) Katarina. Hon (búa)

saman við systur síni. Tær (vera) sera fittar.

Mamma teirra (eita) Hanna.

Pápi teirra (vera) sjómaður. Hann (eita)

Hannis. Hvar (búa) tit? Fleiri mans (vera)

til sjós saman við Hannis. Teir (eita) ensk nøvn, tí trolarin

(vera) bretskur og (eita) Winston og

(vera) úr Hull. Hannis (búa) í Hull.

3. lesistykkið

Hugskot: Undirvísarin lesur upp hart og týðiliga, meðan luttakarar fylgja við í tekstinum. Síðan lesa øll tekstin upp í kór. Harnæst lesur hvør einstakur ein setning upp, til øll hava lisið hvør sín setning hart.

Eg eiti Hanna, og eg eri ein kona. Eg eri gift við einum manni. Hann eitur Janus. Vit giftust ung. Vit búgva í einum sethúsum í Kvívík. Vit eiga fleiri børn. Vit eiga eina gentu, sum er tvey ár, og eina gentu, sum er fimm ár. Vit eiga tvær gentur saman. Vit eiga eisini ein drong, sum er sjey ár, og ein drong, sum er níggju ár. Vit eiga sostatt fyra børn. Ein genta er ein dóttir, og ein drongur er ein sonur. Vit eiga tvær dötur og tveir synir.

Gevið gætur: Tosið um ókendar bókstavir – ókend orð – úttalu - eyðkenni.

Samrøðið í felag í flokkinum um innihaldið

Minnist til at brúka heilar setningar.

Umskrivið tekstin til 3. persón.

Dømi: Hon eitur Hanna, og hon er ein kona ...

Leggið fram í flokkinum.

Mállæra

At eiga

Eg eigi

Tú eigur

Hann eigur – hon eigur – tað eigur

Ger setningar við sagnorðinum **at eiga** saman við navnorðum:

ein kona – ein maður – eitt sethús – eitt barn – ein genta – ein drongur

Bend hesi orðini í eintali og fleirtali/ í hvørfalli og hvønnfalli:

Eintal			Fleirtal	
	Hvørfall	Hvønnfall	Hvørfall	Hvønnfall
Kona				
Maður				
Genta				
Drongur				
Sethús				
Barn				

Slá orð upp á www.malrad.fo : stavsetingarorðabókin •

Hoyr úttaluna av orðum á www.sprotin.fo • Allar orðabækur eru á www.sprotin.fo

Allar bendingar eru á www.bendingar.fo

Önnur orð

Gift (*adj*) – giftast (*verb*) – sostatt (*adverb*)

Talorð

1= eitt, 2= tvey, 3= trí, 4= fyra, 5= fimm, 6= seks, 7= sjey, 8= átta, 9= níggju.

Set orðið inn í røttum tali og í røttum falli:

Hon er ein (*kona*)

Tær eru fleiri (*kona*)

Eg sá eina (*genta*)

Eg sá fleiri (*maður*)

Hann er ein stórir (*drongur*)

Fleiri (*drongur*) komu her.

Hann rann til eina (*genta*).

Tey keyptu (*sethús*).

Hon er eitt (*barn*).

Har vóru fleiri (*barn*).

Vit eiga ongi (*sethús*).

Tit eiga fleiri (*dóttir*)

Tú eigur so fittar (*sonur*)

4. lesistykkið

Hugskot: Undirvísarin lesur upp hart og týðiliga, meðan luttakarar fylgja við í tekstinum. Síðan lesa øll tekstin upp í kór. Harnæst lesur hvør einstakur ein setning upp, til øll hava lisið hvør sín setning hart.

Magnus eitur ein eldri maður. Hann býr í Klaksvík. Hann er ógiftur og eigur ongi børn. Hann býr einsamallur í einum raðhúsum. Hann hevur nógva familju í Klaksvík. Foreldur hansara eru deyð, men hann eigur systkin. Hann vitjar tey ofta.

Hann arbeiðir sum bilførari. Hann koyrir ein lastbil fyri Føroya Bjór. Tað ger hann hvønn dag í vikuni. Honum dámar at koyra bil.

Gevið gætur: Tosið um ókendar bókstavir – ókend orð – úttalu - eyðkenni.

Samrøðið fyrst tvey og tvey við spurningunum, og umrøðu síðan í felag í flokkinum innihaldið.

Hvar er Klaksvík?

Hava tit familju, har ið tit búa?

Hvat vita tit um Klaksvík?

Síggja tit tykkara foreldur og systkin?

Hvat fáa tit at vita um Magnus?

Minnist til at brúka heilar setningar.

Skrivið lesistykkið sum fyrisøgn.

Tá fyrisøgnin er skrivað, fer hvør luttakari sær til talvuna at skriva ein setning. Eftir hvønn setning verður rættað í felag.

Mállæra

Bendið hesi sagnorðini í nútíð í 1.-, 2.- og 3. persóni eintali:

At	hava	eita	arbeiða	koyra	gera	eiga
eg						
tú						
hann						
hon						
tað						

Greiðið frá merkingini av orðum

Tit kunnu gera uppgávuna í felag ella hvør sær. Leggið fram í flokkinum.

at vera eldri	
einsamallur	
raðhús	
foreldur	
deyður	
systkin	
vitja	
ofta	

Svarið hesum spurningum við heilum setningum.

Finnið orðini í tekstinum í 4. lesistykki.

Hvat arbeiðið hevur Magnus?	
Hvar arbeiðir hann?	
Hvørjar dagar arbeiðir Magnus?	
Hvussu dámar honum arbeiðið?	
Eigur Magnus børn?	
Er hann giftur maður?	

Bendingar (hygg í www.bendingar.fo)

Navnorð í eintali og fleirtali / óbundin og bundin / í hvørfalli

		Eintal	Fleirtal
Ein dagur (M)	Ó		
	B		
Ein vika (F)	Ó		
	B		
Ein dóttir (F)	Ó		
	B		
Sonur (M)	Ó		
	B		
Barn (N)	Ó		
	B		

5. lesistykkið

Hugskot: Undirvísarin lesur upp hart og týðiliga, meðan luttakarar fylgja við í tekstinum. Síðan lesa öll tekstin upp í felag. Harnæst lesur hvör einstakur ein setning upp, til öll hava lisið hvör sín setning upp.

Fyrr sigldi Martin við trolara. Tað vóru nógvir mans við einum trolara. Teir fiskaðu tosk undir Grønlandi og New Foundlandi. Teir flaktu og saltaðu fiskin. Har vóru eisini trolarar úr øðrum londum sum til dømis úr Týsklandi, Spania og Portugal. Teir fiskaðu, til trolarin var fullur í fiski. So sigldu teir heim. Martin var ofta leingi burtur.

Gevið gætur: Tosið um ókendar bókstavir – ókend orð – úttalu - eyðkenni.

Finn sagnorðini og kann, hvussu tey eita í navnhátti (*infinitiv*)

Dømi: at vera

Vóru	Vera		

Finn navnorðini og kanna, hvat kyn tey eru (M ella F ella N)

Maður	M		

Svarið spurningunum tvey og tvey

Minnist til at svara við heilum setningum.

Hvørjum sigldi Magnus við?	
Hvar fiskaðu teir?	
Hvat gjørdu teir við fiskin?	
Nær sigdu teir heim?	

6. lesistykkið

Hugskot: Undirvísarin lesur upp hart og týðiliga, meðan luttakarar fylgja við í tekstinum.

Síðan lesa øll tekstin upp í felag. Harnæst lesur hvør einstakur ein setning upp, til øll hava lisið hvør sín setning upp

Honum dámar so væl at vera á havinum. Hann hevur keypt sær ein árabát; eitt fýramannafar. Tá ið veðrið er gott, fer hann út við bátinum. Ofta er onkur vinmaður, sum eisini hevur verið sjómaður, saman við honum. Teir práta og fortelja søgur. Teir minnast aftur á gamlar dagar og reypa og flenna saman.

Á havinum kennir Martin seg sum frælsan mann. Soleiðis kenna nógvir feroyingar tað at vera á havinum.

Gevið gætur: Tosið um ókendar bókstavir – ókend orð – úttalu – eyðkenni.

Tosið í felag í flokkinum um innihaldið í lesistykkinum

Arbeiðið tvey og tvey saman

Svarið hesum spurningum við heilum setningum

Hvat dámar Martini væl?
Hvat hevur hann keypt sær?
Hvat er ein árabátur?
Hvat er eitt fýramannafar?
Hvør er ofta saman við honum?
Hvat gera teir saman umborð á bátinum?
Hvussu kenna føroyingar seg á havinum?

Lesið spurningar og svar upp í flokkinum.

Tosið um, hvussu tit kenna tykkum á havinum.

Eru tit von at sigla, at rógva ella svimja í havinum?

Er havið tykkara vinur?

Ella kenna tit tykkum kanska fremmand, tá tað ræður um havið?

7. lesistykkið

Hugskot: Undirvísarinn lesur upp hart og týðiliga, meðan luttakarar fylgja við í tekstinum. Síðan lesa öll tekstin upp í felag. Harnæst lesur hvör einstakur ein setning upp, til öll hava lisið hvör sín setning upp

Martini dāmar vā tōnleik og sang. Tā hann er einsamallur heima um kvōldarnar, setir hann seg ofta at spāla harmoniku. Hann hefur spālt harmoniku, sīðan hann var ungur. Hann hevði altīð harmoniku við til sjōs. Harmonika hefur verið umborð á nōgvum fiskiskipum.

Honum dāmar eisini so vā at syngja. Hann hefur vakra rōdd. Hann syngur í kōri. Í kōrinum eru nōgvir av hansara vinmonnum.

Gevið gætur: Tosið um ókendar bókstavir – ókend orð – úttalu – eyðkenni.

Tosið í felag í flokkinum um innihaldið í lesistykkinum

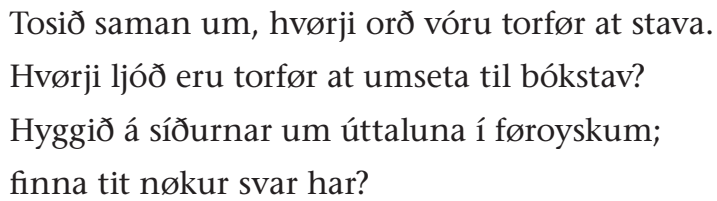
Skrivið fyrisøgn á talvuni.

Lesið ein setning í senn. Kannið orðini. Leggið síðan tekstin burtur.

Síðan lesur lærarin setningin – eitt orð í senn – hart og týðiliga upp, meðan luttakararnir skriva setningin.

Ein luttakari fer til talvuna og skrivar ein setning.

Rættið í felag.

Lærarin greiðir frá ljóðfrøðiliga ymiskleikanum.

Gerið tykkum ein persónligan lista um úttalu

Gott at vita

Tá ið vit hittast,
siga vit ofta "Hey!"
Tá ið vit fara
"Bei!" ella "Síggjast!" ella "Farvæl"

Um morgunin: "Góðan morgun"
Um dagin: "Góðan dagin"
Um kvøldið: "Gott kvøld"

Við gestir siga vit ofta "Vælkomin"

Við borðið

At fara til borðs: "Gerið so væl" (*pl*) ella "Ger so væl" (*sg*)
Tá ið liðugt er at eta, sigur gesturin: "Manga takk, (tað smakkaði (sera) væl)!"
Verturin sigur: "Væl gagnist!" Gesturin svarar: "Takk"
Tá gestir fara, verður ofta sagt: "Takk fyri í kvøld!" *ella* "Takk fyri blíðskapin!"

Aðrar heilsanir

Kurteisni / umhugsni:
"Hvussu gongst?"
"Hvussu hevur tú tað?"
Samkensla við vanlukku ella deyða:
"Vit hugsa um tykkum!" – "Við samkenslu"

Hvussu siga tit í tykkara heimlandi?